

Qualifying to teach – co to oznacza?

Maria Lewicka

W swobodnym tłumaczeniu „qualifying to teach” – to przygotowanie do zawodu nauczycieli. Nie chodzi tutaj jednak o spory językowe, ale o poznanie tajników kształcenia nauczycieli w innych krajach europejskich. Zajrzyjmy więc do szkół Wielkiej Brytanii. Jak przebiega kształcenie nauczycieli w Anglii?

Źródłem informacji będzie dokument zawierający udoskonalony, aktualnie poddany pod szeroką dyskusję, projekt edukacji nauczycieli opracowany jesienią 2002 r. przez specjalistów z Wielkiej Brytanii¹. Projekt ten stanowi podstawę do tworzenia nowoczesnych programów kształcenia (na różnych poziomach) oraz systemu ocen nauczycieli. Daje on z jednej strony szczegółowe wskazówki, a z drugiej – dużą swobodę w zakresie metod jego realizacji.

Jakie są wymagania wobec nauczycieli w Wielkiej Brytanii?

Przed wszystkim wysokie. Autorzy projektu podkreślają to wielokrotnie. Co więcej, wymagania wobec nauczycieli stają się coraz wyższe, gdyż muszą być stale dostosowywane do zmieniających się warunków, zmuszających do nieustannego doskonalenia się. Jednak, jak uważają autorzy, rezultaty tych zmian będą wkrótce widoczne w szkole w postaci poziomu osiągnięć uczniów. Nauczycielem bowiem się nie jest, nauczycielem człowiek się staje przez całe swoje zawodowe życie.

Jak przebiega ten rozwój?

Pierwszy krok – to wstępny kurs kształcenia nauczycieli (Initial Teacher Training), poprzedzony surową selekcją, stanowiący fundament pod dalszy rozwój naukowy i zawodowy nauczyciela.

Po ukończeniu pierwszego etapu edukacji kandydat przechodzi przez skomplikowany egzamin na stopień wykwalifikowanego nauczyciela (Qualified Teacher Status).

Uzyskanie tego statusu, według autorów, jest jednak dopiero pierwszym punktem kontinuum rozwoju zawodowego, który będzie się dokonywał przez dalszą naukę i pracę przyszłego nauczyciela. Możemy więc mówić o kształceniu ustawicznym, jakie ma miejsce w Wielkiej Brytanii.

Prześledźmy teraz karierę zawodową nauczyciela zaczynając od etapu selekcji kandydatów na kurs wstępny (Initial Teacher Training, w skrócie ITT).

Jakie są wymagania wobec kandydatów?

Wszyscy muszą przejść wstępną selekcję tak, aby sprostać nie tylko wymaganiom kursu wstępnego (ITT), lecz także wytrwać do końca całego procesu kształcenia. Muszą

---

¹ Patrz: Department for education and skills (...). Teacher Training Agency (2002). Qualifying to teach. Professional standards for Qualified Teacher Status and Requirements for Initial Teacher Training. Teacher Training Agency. London.

więc posiadać odpowiednie walory zarówno intelektualne, jak i osobowościowe, aby móc w przyszłości zostać nauczycielem.

Kandydaci na kurs wstępny muszą:

- zdać egzamin wstępny i uzyskać wymagane oceny z języka angielskiego (ojczystego) i matematyki,
- uzyskać wymagane oceny z egzaminu z przedmiotów nauk przyrodniczych (science),
- mieścić się w określonych granicach wiekowych (nie mogą mieć więcej niż 23 lata),
- uzyskać wymagane wyniki w badaniach psychofizycznych (potwierdzające ich odpowiednią kondycję fizyczną i umysłową),
- mieć predyspozycje osobowościowe do pracy z dziećmi i młodzieżą (nie mogą to być osoby karane, czy też uprzednio wykluczone z funkcji nauczyciela, wychowawcy lub opiekuna),
- poprawnie czytać i rozumieć się w mowie i piśmie standardowym językiem angielskim,
- przejść przez indywidualną lub grupową rozmowę kwalifikacyjną, stanowiącą ważną część procedury selekcji kandydatów.

Podobnie jak w Polsce, kandydaci na nauczycieli w Wielkiej Brytanii mają możliwość wyboru różnych form kształcenia, jak: studia stacjonarne (under – graduate), podyplomowe (postgraduate), zaoczne (distance learning), a także różne formy studiów uzupełniających.

Kurs wstępny (ITT) może mieć również formę studiów podyplomowych, kandydaci muszą mieć wtedy dyplom wyższej uczelni (brytyjskiej) lub też równoważne kwalifikacje. Podobnie, kandydaci ze stopniem podstawowym (Foundation Degree) mogą wymagać kursów uzupełniających ich wykształcenie do odpowiedniego poziomu.

Wyselekcjonowane w ten sposób osoby przystępują do kursu wstępnego (ITT).

Po ukończeniu tego kursu zarekomendowani (a więc nie wszyscy) studenci przechodzą przez skomplikowany system ocen wymagający pokonania wielu różnorodnych trudności i jeśli spełnią wszystkie ogólnie przyjęte standardy – otrzymują dyplom wykwalifikowanego nauczyciela (award of Qualified Teacher Status). Standardy te obejmują listę wiadomości i umiejętności, które przygotowujący się do zawodu nauczyciela powinien znać, rozumieć i potrafić wykonać tak, aby uzyskać dyplom. Standardy zgrupowane są wokół trzech wzajemnie ze sobą powiązanych działów, które opisują kryteria dla uzyskania dyplomu. Są to:

1. *Zawodowe wartości i praktyka.*

Te standardy dotyczą postaw i obowiązków nauczyciela i są zgodne z Kartą Nauczyciela (Professional Code) uchwaloną przez Naczelną Radę Edukacji w Anglii.

2. *Wiedza i rozumienie.*

Standardy w tym dziale wymagają, aby nowo wykwalifikowani nauczyciele byli osobami godnymi zaufania i autorytetami w zakresie przedmiotów, których uczą i żeby jasno rozumieli, jakie uczniowie powinni robić postępy i czego nauczyciel może od nich wymagać w tym zakresie.

3. *Nauczanie.*

Te standardy odnoszą się do umiejętności planowania, obserwacji i oceny ucznia oraz kierowania klasą. Są one oparte na wartościach i wiedzy zawartej w dwóch pierwszych częściach.

Każdy dział zawiera kilka standardów. Np. w dziale „Zawodowe wartości i praktyka” znajdujemy standard: „wysokie wymagania, szacunek i zaangażowanie”. Mówi on, że zgodnie z przyjętym Kodeksem Nauczyciela, każdy wykwalifikowany nauczyciel musi zademonstrować, że:

- ma wysokie wymagania (oczekiwania) wobec wszystkich swoich uczniów; uwzględnia różnorodność warunków społecznych, kulturowych, językowych, religijnych i etnicznych, w jakich się wychowują i jest zobowiązany do stałego podnoszenia ich osiągnięć szkolnych.

Oznacza to, że nauczyciel musi wiedzieć, jak dotrzeć do świadomości i stopnia rozumienia swoich uczniów, pochodzących z różnych środowisk, żeby wesprzeć ich proces uczenia się i nauczać w taki sposób, żeby ich angażować w ten proces, dając im wyzwania. Nauczyciele, którzy są świadomi doświadczeń i zainteresowań, które ich uczniowie wnoszą w proces uczenia się, łatwiej dostosują ten proces do potrzeb własnych uczniów. Powinni jednak unikać założeń dotyczących zdolności i możliwości uczniów w oparciu o warunki środowiska, w jakich wyrastali.

Ten standard dotyczy postaw i zawodowych relacji nauczycieli z ich uczniami. Nie oznacza to jednak potrzeby posiadania rozległej wiedzy na temat warunków rozwoju wszystkich uczniów, których uczą.

Każdy z wyżej wymienionych działów zawiera po kilka takich, szczegółowo opisanych standardów, ściśle związanych z pracą nauczyciela w szkole (lub innej placówce wychowawczej).

Te wymagania i sposoby ich realizacji w większości dotyczą specyfiki angielskiego szkolnictwa².

Aby otrzymać dyplom kandydaci muszą także:

- być przygotowani do nauczania według przynajmniej dwóch programów przeznaczonych dla dwóch grup wiekowych uczniów (stopnia podstawowego oraz grupy wiekowej 16-19 lat),
- odbyć wymaganą liczbę godzin praktyk przynajmniej w dwu szkołach,
- przejść specjalne testy dla nauczycieli (TTA Career Entry Profile).

Zarówno w doborze jak i ocenie kandydatów biorą udział całe zespoły włączone w przygotowanie nauczycieli, prowadzący kursy (wyższe uczelnie i inne równoważne instytucje), jak i szkoły i inne placówki, które współuczestniczą w kształceniu nauczycieli w ramach kursu wstępnego (ITT).

Generalnie – osiągnięcia kandydatów na nauczycieli są wielopoziomowo i wszechstronnie oceniane, przy czym stale podnoszona jest poprzeczka, a tym samym nieustannie podwyższa się poziom ich wykształcenia.

---

² Więcej informacji na ten temat patrz: Teacher Training Agency (Autumn 2002). *Qualifying to teach. Handbook of guidance.* Teacher Training Agency. London. Part 1.

Jaki więc jest ten doskonały nauczyciel?

Odnoszący sukcesy kandydat na nauczyciela potrafi zademonstrować, że spełnia te standardy we wszystkim, co robi: zarówno w klasie szkolnej, jak i w postaci akademickich osiągnięć.

Przedstawione tutaj wymagania i standardy wobec kandydatów na nauczycieli są wysokie; w myśl tego projektu, to nie tylko fachowiec przygotowany do przekazywania wiedzy z dziedziny nauk przyrodniczych. To człowiek wszechstronny, stale rozwijający się, umiejący się dostosować do postępu, jaki dokonuje się we współczesnym świecie. Jego zadaniem jest przygotowanie do życia człowieka przyszłości, umiejącego rozwiązywać coraz bardziej skomplikowane problemy.

Dlatego edukacja nauczyciela nigdy się nie kończy, musi on się kształcić ustawicznie.

Literatura:

- Teacher Training Agency (2002). *Qualifying to teach. Professional standards for Qualified Teacher Status and Requirements for Initial Teacher Training*. Teacher Training Agency. London.
- Teacher Training Agency (Autumn 2002). *Qualifying to teach. Handbook of guidance*. Teacher Training Agency. London.